

การคาดการณ์ความแห้งแล้งจากฝนทิ้งช่วงในพื้นที่ทำการเกษตร ปี 2562

การคาดการณ์ฝนทิ้งช่วงในพื้นที่ทำการเกษตร เป็นการคาดการณ์โอกาสที่จะเกิดความแห้งแล้งจากฝนทิ้งช่วงในพื้นที่ทำการเกษตรล่วงหน้า เพื่อใช้ในการจัดทำแผนเตรียมรับสถานการณ์ ซึ่งช่วง มิ.ย.- ก.ค. จะเกิดจากฝนทิ้งช่วงและเกิดขึ้นเฉพาะบางพื้นที่ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อคาดการณ์ความแห้งแล้งประกอบด้วย;

1. ข้อมูลเชิงพื้นที่ ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงกายภาพแสดงถึงความเสี่ยงต่อการเกิดความแห้งแล้ง
2. ข้อมูลสถิติพื้นที่ประสบความแห้งแล้ง
3. ข้อมูลพื้นที่เสี่ยงความแห้งแล้งด้านอุตุนิยมิวิทยา
4. ข้อมูลและปัจจัยแวดล้อมอื่นที่สำคัญได้แก่ ปริมาณน้ำที่พืชต้องการใช้ตลอดอายุ และปริมาณน้ำต้นทุน
5. ข้อมูลคาดหมายอากาศช่วงฤดูฝน ของกรมอุตุนิยมิวิทยา

โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์โดยใช้วิธีการถ่วงน้ำหนักจากปัจจัยต่าง ๆ

จากการคาดการณ์พื้นที่เกษตรที่มีโอกาสเกิดความแห้งแล้งจากฝนทิ้งช่วง ปี 2562 พบว่ามีบางพื้นที่ที่อาจจะประสบปัญหาภัยแล้งจากฝนทิ้งช่วงได้ โดยเฉพาะพื้นที่เกษตรนอกเขตชลประทานที่อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งปริมาณน้ำไม่เพียงพอส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของพืช ซึ่งจากการคาดการณ์พื้นที่เกษตรที่มีโอกาสเกิดความแห้งแล้งจากฝนทิ้งช่วง ปี 2562 พบว่าพื้นที่ทำการเกษตรจะประสบความแห้งแล้งจากฝนทิ้งช่วงรวม 37 จังหวัด คิดเป็นเนื้อที่ 14.95 ล้านไร่ ได้แก่ (ตารางที่ 1, ภาพที่ 1)

1. ภาคเหนือ พื้นที่เกษตรที่จะประสบความแห้งแล้งจากฝนทิ้งช่วงใน 12 จังหวัด ประกอบด้วย เชียงใหม่ เพชรบูรณ์ แพร่ ตาก นครสวรรค์ น่าน พะเยา พิจิตร พิษณุโลก ลำปาง ลำพูน และอุตรดิตถ์ คิดเป็นพื้นที่ประมาณ 3.74 ล้านไร่
2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พื้นที่เกษตรที่จะประสบความแห้งแล้งใน 19 จังหวัด ประกอบด้วย เลย กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครพนม นครราชสีมา บึงกาฬ บุรีรัมย์ มหาสารคาม มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด ศรีสะเกษ สกลนคร สุรินทร์ หนองคาย นองบัวลำภู อำนาจเจริญ และอุดรธานี คิดเป็นพื้นที่ประมาณ 9.26 ล้านไร่
3. ภาคกลาง พื้นที่เกษตรที่จะประสบความแห้งแล้งใน 3 จังหวัด ประกอบด้วย นครนายก ลพบุรี และสระบุรี คิดเป็นพื้นที่ประมาณ 1.45 ล้านไร่
4. ภาคตะวันออก พื้นที่เกษตรที่จะประสบความแห้งแล้งใน 3 จังหวัด ประกอบด้วย ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี และสระแก้ว คิดเป็นพื้นที่ประมาณ 0.49 ล้านไร่

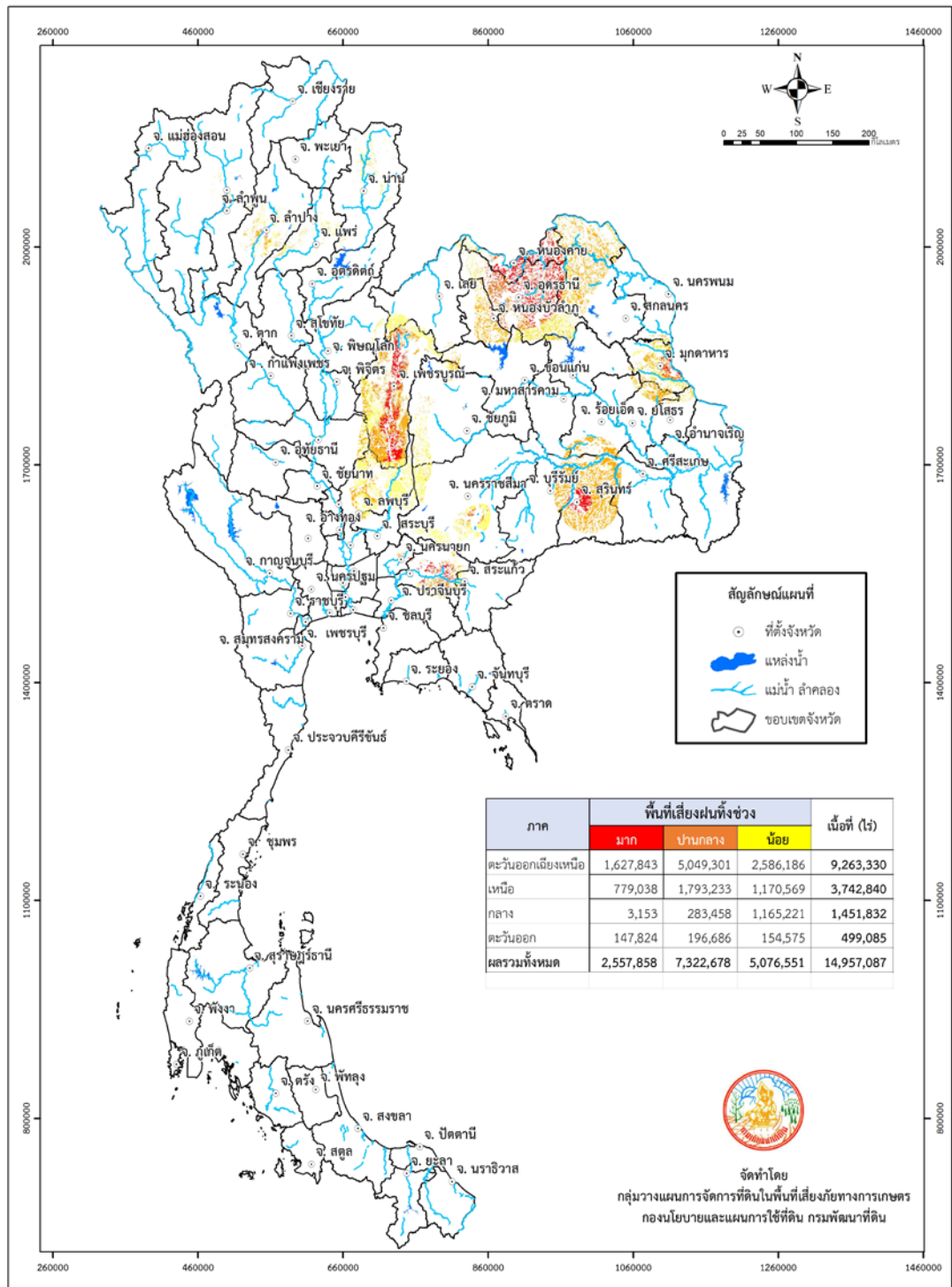
* ทั้งนี้จังหวัดที่ควรเฝ้าระวังเป็นพิเศษ* คาดว่าจะประสบความแห้งแล้งจากฝนทิ้งช่วง ในพื้นที่เกษตรเป็นบริเวณกว้างน้ำไม่เพียงพอส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโต จำนวน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัด เพชรบูรณ์ หนองคาย อุดรธานี และสุรินทร์

ตารางที่ 1 ตารางแสดงพื้นที่ที่มีโอกาสเกิดความแห้งแล้งจากฝนทิ้งช่วงในพื้นที่ทำการเกษตร ปี 2562
รายจังหวัด

ภาค	จังหวัด	จำนวนอำเภอ	จำนวนตำบล	เนื้อที่ (ไร่)
ภาคเหนือ	จ.เชียงใหม่	10	33	24,052
	จ.เพชรบูรณ์	11	114	2,871,978
	จ.แพร่	8	51	147,907
	จ.ตาก	1	1	231
	จ.นครสวรรค์	2	9	160,450
	จ.น่าน	13	52	170,443
	จ.พะเยา	1	1	339
	จ.พิจิตร	1	1	7,750
	จ.พิษณุโลก	2	7	65,113
	จ.ลำปาง	9	50	292,374
	จ.ลำพูน	2	2	1,468
	จ.อุตรดิตถ์	1	1	735
	ภาคเหนือ ผลรวม		61	322
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	จ.เลย	4	12	277,480
	จ.กาฬสินธุ์	3	9	77,814
	จ.ขอนแก่น	7	17	113,665
	จ.ชัยภูมิ	8	30	384,895
	จ.นครพนม	4	12	48,922
	จ.นครราชสีมา	11	65	891,696
	จ.บึงกาฬ	8	52	484,591
	จ.บุรีรัมย์	5	32	302,491
	จ.มหาสารคาม	1	4	33,889
	จ.มุกดาหาร	7	53	681,162
	จ.ยโสธร	2	13	230,524
	จ.ร้อยเอ็ด	6	36	297,570
	จ.ศรีสะเกษ	7	19	121,746
	จ.สกลนคร	9	63	783,568
	จ.สุรินทร์	15	139	1,612,040
	จ.หนองคาย	9	60	513,875
	จ.หนองบัวลำภู	5	47	466,260

ตารางที่ 1 ตารางแสดงพื้นที่ที่มีโอกาสเกิดความแห้งแล้งจากฝนทิ้งช่วงในพื้นที่ทำการเกษตร ปี 2562
รายจังหวัด (ต่อ)

ภาค	จังหวัด	จำนวน อำเภอ	จำนวน ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)
	จ.อำนาจเจริญ	2	10	80,974
	จ.อุตรธานี	20	143	1,860,168
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลรวม		133	816	9,263,330
ภาคกลาง	จ.นครนายก	2	10	15,377
	จ.ลพบุรี	10	83	1,249,041
	จ.สระบุรี	4	12	187,414
ภาคกลาง ผลรวม		16	105	1,451,832
ภาคตะวันออก	จ.ฉะเชิงเทรา	2	4	43,198
	จ.ปราจีนบุรี	7	45	401,540
	จ.สระแก้ว	1	3	54,347
ภาคตะวันออก ผลรวม		10	52	499,085
ผลรวมทั้งหมด		220	1,295	14,957,087

หมายเหตุ: การคาดการณ์ความแห้งแล้งจากฝนทิ้งช่วงในพื้นที่ทำการเกษตรที่ได้จากการวิเคราะห์เป็นการคาดการณ์ระยะนาน ใช้เพื่อการคาดการณ์สำหรับวางแผนเตรียมการรับมือ อาจมีการคาดเคลื่อนได้ ขึ้นอยู่กับความแปรปรวนของสภาพอากาศ และสถานการณ์ปรากฏการณ์เอลนีโญ/ลานีญา ซึ่งจะต้องมีการเฝ้าติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด

ภาพที่ 1 แผนที่คาดการณ์พื้นที่ที่มีโอกาสเกิดฝนทิ้งช่วงในพื้นที่ทำการเกษตร ปี 2562

แนวทางการจัดการป้องกันและบรรเทาผลกระทบจากความแห้งแล้งจากฝนทิ้งช่วง ในพื้นที่เกษตรกรรม

พื้นที่เสี่ยงภัยแล้งจากฝนทิ้งช่วง เป็นพื้นที่ที่มีแนวโน้มในการขาดแคลนน้ำ ดังนั้นการจัดการเรื่องน้ำจึงเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะต้องให้มีการเก็บกักน้ำ การชะลอการไหลของน้ำ และการเพิ่มระยะเวลาการไหลของน้ำให้ยาวนานขึ้น เนื่องจากแหล่งที่มาของน้ำในประเทศไทย ได้รับความจากน้ำฝนในช่วงฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ พายุไต้ฝุ่น และดีเปรสชันที่พัดผ่าน ในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม กรมพัฒนาที่ดินจึงมีแนวทางในการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อเก็บกักน้ำฝนไว้ใช้ประโยชน์ให้มากที่สุดโดย

1. การกักเก็บน้ำไว้บนผิวดิน

เป็นการสร้างแหล่งกักเก็บน้ำผิวดิน เพื่อให้เกษตรกรกักเก็บน้ำไว้ใช้ในช่องแล้ง เป็นแหล่งน้ำสำรองในระยะฝนทิ้งช่วง ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ที่ดินมากขึ้น และเป็นการช่วยเพิ่มระดับน้ำใต้ดินอีกด้วย ประกอบด้วย

- โครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- โครงการพัฒนาแหล่งน้ำชุมชน
- โครงการก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน (1,260 ลบ.ม.)

เพื่อนำมาพัฒนาบริหารจัดการพื้นที่เสี่ยงภัยแล้ง โดยมีแนวทางการจัดการดังนี้

2. การเก็บน้ำไว้ใต้ดิน

2.1 การเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด เพื่อช่วยให้ดินเก็บกักน้ำได้มากขึ้น

2.2 การรณรงค์เฝ้าติดตามการเผาในพื้นที่เกษตร เพื่อลดการสูญเสียน้ำและสามารถใช้เศษวัสดุทางการเกษตรสำหรับคลุมดินลดการระเหยของน้ำ

2.3 รณรงค์และส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่อรักษาความชุ่มชื้นให้กับดินโดยการปลูกหญ้าแฝกรอบๆ ต้นไม้ผล หรือ รอบแปลงปลูกผัก ในช่วงหน้าแล้งให้ตัดใบหญ้าแฝก เพื่อลดการคายน้ำ ลดการใช้น้ำของหญ้าแฝก ใช้ใบคลุมโคนต้นไม้และแปลงผัก

2.4 การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ช่วยในการอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ต้นน้ำ ชะลอความเร็วของน้ำทำให้น้ำซึมลงดินเป็นน้ำใต้ดินเพื่อเติมให้กับแหล่งน้ำในพื้นที่ตอนล่าง ลดปริมาณตะกอนดินที่จะไปสะสมในแหล่งน้ำและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการกักเก็บน้ำ

ข้อมูล ณ วันที่ 14 มิถุนายน 2562
กลุ่มวางแผนการจัดการที่ดินในพื้นที่เสี่ยงภัยทางการเกษตร
กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน